

نادر مشایخی

ارسلان کامکار

بهروز ارجمند

لوریس چکناواریان

حسن ریاحی

نادر مرتضی پور

نظرات بزرگان موسیقی درباره انتخاب رهبران ارکستر ملی و سمفونیک تهران

سکوت پیر ۸۰ ساله می شکند

ندا سیجانی

نزدیک به ۸۰ سال از عمر ارکستر سمفونیک تهران می‌گذرد. ارکستری که با وجود فراز و نشیب‌های زیاد، همچنان رنگ سازش به سیاهی می‌رود اما کارنامه‌ی سفیدی در مسیر عمر بلند مدت خود به ثبت رسانده‌است. ارکستری که همچنان پیر دیر است و خواهان بسیار دارد. مدتی بود این پیر کهنسال موسیقی ساز خود را بر دست نمی‌گرفت و در قبال آن گوش به صدای سازهای ناکوک مسئولانش می‌داد. اما به قول حافظ شیرازی: «کلبه احزان شود روزی گلستان غم مخور». با برگزاری انتخابات و حضور دکتر حسن روحانی به عنوان رئیس جمهوری ایران، زنگ تدبیر و امید در فرهنگ و هنر ایران زمین به صدا در آمد. در نخستین

ارکستر، به عنوان مثال یکی از دلایلی که شاید به آقای صهبایی یا رهبران دیگر به غیر ایشان ایراد گرفته می‌شد این بوده است که رهبر ارکستر تعامل سازنده‌ای با نوازندگان نداشته است. این اتفاقات و دلایل به این سبب است که بخشی از این مسئولیت به عهده رهبر ارکستر نبوده است. وی افزود: «در دوره گذشته علاوه بر مسائل مالی بسیاری از مسائل اداری نوازندگان نیز به آقای صهبایی ارجاع داده می‌شد. طبیعتاً در توان و حیطه اختیار آقای صهبایی نیست که درباره حقوق نوازندگان و دیگر مسائل نظر بدهند. این اختلافات ناشی از نبود برنامه‌ریزی و سوء مدیریت بوده است که سبب بروز چنین اتفاقاتی شده است».

مدیرکل دفتر موسیقی در شکل‌گیری ارکسترهای جدید با نیروهای جدید است که امکان دارد بخشی از نوازندگان در این ارکستر حضور داشته باشند. وی افزود: «در صدد هستیم در کنار رهبر دائم ارکستر از ظرفیت‌های دیگر رهبران ایرانی به عنوان رهبر مهمان ارکستر سمفونیک استفاده شود».

مدیرکل دفتر موسیقی درباره انتقادهایی که بعد از این درباره انتخاب رهبر ارکستر سمفونیک خواهد شد، اظهار کرد: «در ایران هر فردی انتخاب شود قطعاً اعتراض وجود خواهد داشت. از دوره فعالیت آقای فرهاد مشکاة که سکان رهبری این ارکستر را بر عهده داشتند تا زمان علی رهبری و بعد از آن آقایان ایرج صهبایی، نادر مشایخی و دیگر بزرگواران که همه آن‌ها برای ما قابل احترام هستند؛ خوشبختانه کشور ایران دارای رهبران ارکستر خوبی بوده است. اما ما یک ارکستر سمفونیک داریم و باید با یک رهبر اداره شود. قطعاً همه گزینه‌ها در نظر

به نفع فرهنگ و هنر مملکت باشد و آن‌شاءالله به سوی پیشرفت هر چه بهتر و بیشتر این ارکستر باشد. وی افزود: «ارکستر ملی و بخصوص ارکستر سمفونیک

جایگاه خاص و ویژه‌ای در فرهنگ، هنر و موسیقی کشورمان دارد و اگر بتوانم کمکی به این ارکستر داشته باشم قلباً حاضرم همکاری داشته باشم».

او اظهار کرد: «آقای صهبایی اوزیسین آکادمیک و از نوازندگان بسیار خوب ساز ابوا هستند که تجربه خوبی نیز در زمینه ارکستر سمفونیک داشته‌اند؛ از بعد تخصصی

تاریخچه

خاطرات ملودی‌های قدیمی

حتی سعی شد که رهبران مهمان این ارکستر هم از میان چهره‌های شناخته شده موسیقی ایران در اروپا و آمریکا انتخاب و رهبری کنند.

در سال ۱۲۸۹ ماتئاس سباستین کروگر آلمانی، نخستین رهبر غیر ایرانی این ارکستر پس از انقلاب شد. در سال ۱۳۹۰ و بعد از اختلاف نظری که بین دفتر موسیقی ارشاد و منوچهر صهبایی پیش آمد که به کنار گذاشته شدن او از رهبری ارکستر سمفونیک تهران انجامید، نادر مرتضی‌پور رهبری این ارکستر را عهده دار شد.

اما دوباره سکان این ارکستر به دست منوچهر صهبایی افتاده است رهبری که در مهرماه ۸۶ به دعوت دفتر موسیقی برای رهبری ارکستر سمفونیک به ایران دعوت شد و درباره کناره‌گیری خود از این ارکستر در سال ۸۹ می‌گوید: «جریان کناره‌گیری من از رهبری این بود که در هفته اول اردیبهشت ماه ۸۹ زمانی که من در حال بود بدون ارکستر و آماده کردن آن برای کنسرت‌های آینده بودم مدیرعامل انجمن موسیقی با توجه به این‌که دفتر موسیقی مدیر کل نداشت و معاونت هنری وزارتخانه هم تازه کار خود را آغاز کرده بود بدون هماهنگی با من رهبر ارکستر دیگری را به عنوان مهمان به ایران دعوت کرد. من هم با شنیدن این موضوع و با توجه به این‌که مدیر کل وجود نداشت تا با او صحبت کنم از آن پس به تالار نرفتم».

همچنین ارکستر ملی با پشتیبانی دفتر امور موسیقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران سال ۱۳۷۷ توسط فرهاد فخرالدینی راهاندازی شد. در آن زمان مدیریت دفتر امور موسیقی بر عهده علی مرادخانی بود. بیش از ۲۷۰ قطعه موسیقی در گنجینه ارکستر ملی وجود دارد. نخستین اجرای این ارکستر با آواز استاد محمدرضا شجریان از ساخته‌های علی تجویدی بود.

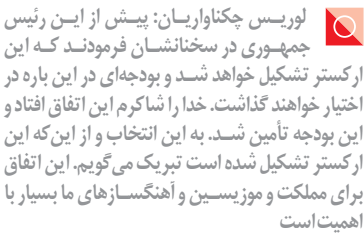
سال قبل از درگذشتش رهبری این ارکستر را بر عهده داشت و برای حفظ و استمرار فعالیت آن تلاش‌های ارزنده‌ای صورت داد. در دوره ناهمای از رهبران مهمانی چون فریدون صهبایی، ایرج صهبایی، شهرداد روحانی، لوریس چکناواریان، نادر مشایخی بهره برده شد. علی رهبری که از جمله رهبران ایرانی شناخته شده در جهان به شمار می‌رود، در سال ۱۳۸۴ به عنوان رهبر دائمی این ارکستر انتخاب شد، پیش از او برای مدتی نادر مشایخی رهبری این ارکستر را عهده‌دار شد. علی رهبری نیز به دلیل پذیرفته نشدن خواسته‌ها و پیشنهادهایش و وضع تأسفار اداری و مالی و حق الزحمه نوازندگان و اعضای ارکستر با نگارش نامه‌ای سرگشاده و گلایه‌آمیز به وزیر ارشاد وقت(حسین صفارهرندی) از رهبری استعفا داد و به اروپا رفت. پس از وی، نادر مشایخی و منوچهر صهبایی هر یک به مدت حدود یک سال رهبری ارکستر را در دست داشتند که هر دوی آن‌ها به دلیل مشکلات و موانع بر سر راه ارکستر سمفونیک تهران نتوانستند این مسیر را ادامه دهند. ارکستر سمفونیک تهران یجز دوره‌ای کوتاه که هابوو توپیر اتریشی رهبری دائمی این ارکستر را عهده دار بود، عمدتاً رهبران آن ایرانی بودند و

پیشکسوتان موسیقی در گفت‌وگو با ایران درباره انتخاب استاد فرهاد فخرالدینی و منوچهر صهبایی به عنوان رهبر ارکستر ملی و ارکستر سمفونیک از سوی مدیرکل دفتر موسیقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و همچنین مشکلاتی که این ارکستر تا به امروز با آن دست و پنجه نرم کرده است نقد و نظرهایی داشته‌اند که در ادامه می‌خوانید:

بهروز ارجمند - مدیرکل دفتر موسیقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی- انتخاب این دو استاد را بر اساس چندین ماه نظر سنجی کارگروه تشکیل شده عنوان کرد و در این باره گفت: «درباره انتخاب رهبر ارکستر سمفونیک و ملی گزینه‌های بسیاری وجود داشت و با تعداد زیادی از رهبران خارج از ایران نیز مذاکره داشته‌ایم، لذا بر اساس مطالعات و پژوهش‌ها و آمارهایی که گرفته شد و همچنین براساس آیین‌نامه وزارت ارشاد در نهایت بالاترین امتیاز را رهبران کنونی کسب کردند».

وی افزود: «در صدد هستیم در کنار رهبر دائم ارکستر از ظرفیت‌های دیگر رهبران ایرانی به عنوان رهبر مهمان ارکستر سمفونیک استفاده شود».

مدیرکل دفتر موسیقی درباره انتقادهایی که بعد از این درباره انتخاب رهبر ارکستر سمفونیک خواهد شد، اظهار کرد: «در ایران هر فردی انتخاب شود قطعاً اعتراض وجود خواهد داشت. از دوره فعالیت آقای فرهاد مشکاة که سکان رهبری این ارکستر را بر عهده داشتند تا زمان علی رهبری و بعد از آن آقایان ایرج صهبایی، نادر مشایخی و دیگر بزرگواران که همه آن‌ها برای ما قابل احترام هستند؛ خوشبختانه کشور ایران دارای رهبران ارکستر خوبی بوده است. اما ما یک ارکستر سمفونیک داریم و باید با یک رهبر اداره شود. قطعاً همه گزینه‌ها در نظر

لوریس چکناواریان: پیش از این رئیس

جمهوری در سخناننشان فرمودند که این ارکستر تشکیل خواهد شد و بودجه‌ای در این باره در اختیار خواهند گذاشت. خدا را شاکرم این اتفاق افتاد و این بودجه تأمین شد. به این انتخاب و از این‌که این ارکستر تشکیل شده است تبریک می‌گویم. این اتفاق برای مملکت و موزیسین و آهنگسازهای ما بسیار با اهمیت است

بوده اما آنچه انتخاب شده است حاصل کارشناسی و تخصصی است که مجموعه عوامل آن را بررسی کرده‌اند. به‌طور مثال ما نمی‌توانیم منکر توانایی‌های برجسته آقای چکناواریان یا دیگر رهبران ارکستر باشیم قطعاً همه این بزرگواران برای ما ارزشمند و جزو رهبران معتبر هستند. ما سعی داریم این ظرفیت را به عنوان رهبر مهمان در اختیار دیگر رهبران ارکستر قرار دهیم و حداکثر استفاده را از این استادان ببریم».

ارکستر از جمله بودجه و حقوق نوازندگان گفت: «یکی از دلایل تأخیر در معرفی رهبر، مسأله آسیب شناسی ارکستر بود، که از ارکستر سمفونیک تهران در دوره قبل منحل شد؟ و آیا ساختار ارکستر سمفونیک تهران آنقدر قدرتمند است که بار دیگر اتفاق بدی برای آن نیفتد؟ لذا بخشی از تمرکزها روی آسیب شناسی و پیدا کردن راه‌های قانونی برای رفع این مسأله بوده است. به عنوان مثال مشخص نبودن حقوق نوازندگان، رپر-توار اجرایی و خرید رپر-توار، بازسازی سازهای ارکستر و خرید سازهای جدید و همچنین حضور نداشتن یک مدیر داخلی قدرتمند برای مدیریت بخش اداری این

مدیر کل دفتر موسیقی خاطرنشان کرد: «در هفته جاری فراخوان اعلام خواهد شد اما پیش از آن علاقه‌مندیم برای امنیت شغلی بیشتر نوازندگان، موانع حقوقی را برطرف کنیم تا این نوازندگان فارغ از هر نوع دغدغه‌ای بیایند و در این ارکستر حضور پیدا کنند. پس از آن ارکستر در نخستین فرصت تمرینات خود را شروع خواهد کرد».

نادر مرتضی پور - موسیقیدان

و رهبر ارکستر نیز گفت: ارکستر سمفونیک قدمت دیرینه و پشتوانه خوبی از گذشته داشته است و تمرینات مداوم و برنامه‌های خوبی نیز اجرا کرده و موفق بوده است لذا امیدوارم هر تصمیم‌گیری که شده

این در این ارکسترفعالیت داشته‌اند نیاز به فرصت و برنامه‌ریزی خاصی دارد و در این باره باید اتاق فکری تشکیل شود. این رهبر ارکستر گفت: «به اعتقاد من مهمترین رکن اصلی تشکیل این ارکستر مطرح کردن و مشخص شدن کنسرت مایس است که پیش از این ارسلان کامکار این مسئولیت را بر عهده داشت.»

وی در ادامه نسبت به برگزاری آزمون برای نوازندگان اظهار کرد: «به نظر من در حال حاضر برای تشکیل و راهاندازی ارکستر سمفونیک آزمونی مطرح نشود و ارکستر با همان نوازندگانی که تجربه خوبی در این زمینه دارند و پیش از این در ارکستر تجربه به دست آورده‌اند راهاندازی شود.»

او اظهار کرد: «این ارکستر مشکلات بسیاری چون بودجه، قراردادهای نوازندگان، فرسودگی سازها همچنین کتابخانه بسیار قدیمی دارد که باید به آن توجه شود. علاوه برآن باید مکان مناسبی به عنوان پیش نیاز ارکستر سمفونیک در نظر گرفته شود. فضایی که پیش نیاز این ارکستر باشد و جوان‌های با استعداد هنرستان‌ها و دانشجویان فارغ التحصیل وارد آن شوند و در آنجا با رهبر دیگری تمرین کنند تا رپر توار به عنوان صحنه را تجربه کنند. اگر این نکات رعایت شود به نظر من ظرف مدت چند ماه آینده، این ارکستر مجدد بهتر از قبل شروع به کار خواهد کرد.»

نادر مشایخی از دیگر رهبران این ارکستر نیز می‌گوید: «ارکستر ملی با آقای فخرالدینی آغاز شد و زحمات آقای فخرالدینی بود که این ارکستر ادامه پیدا کرده و در حال حاضر ایشان بهترین گزینه است اما انتخاب آقای صهبایی را یک اشتباه بزرگ می‌دانم.»

وی افزود: «به اعتقاد من مسأله ارکستر مالی نیست بلکه شرایط و مسائلی است که باعث

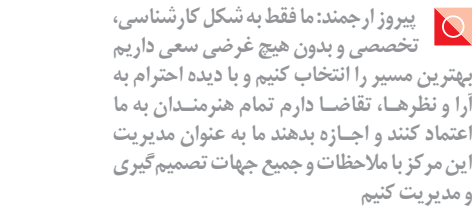
ما بسیار با اهمیت است. او کمبود حقوق و نداشتن سازهای خوب را از مشکلات این ارکستر بیان کرد.

حسن ریاحی آهنگساز و موسیقیدان ضمن ابراز رضایت از راهاندازی دوباره این ارکستر گفت: «خوشحال هستم ارکستر سمفونیک مجدد فعالیت خود را آغاز کرده است.البته تشکیل آن چندان حائز اهمیت نیست بلکه حفظ و فعال بودن آن مسأله است. هفت‌دهه همین دلیل امیدوارم سمفونیک و ملی وجود داشته است و با آن‌که بسیارموفق و دارای قدمت بودند اما براحتی منحل شدند.به همین دلیل امیدوارم در این زمینه برنامه‌ریزی دقیقی صورت گیرد.»

وی افزود: «مشکلات این ارکستر در وهله اول تأمین زندگی نوازندگان است. نوازندگان از نظر تأمین مالی باید فکری آسوده و راحت داشته باشند تا بتوانند در رابطه با ارکستر براحتی و با آرامش به عنوان پیش نیاز ارکستر سمفونیک در نظر گرفته شود. خوب برای آماده شدن ارکستر باید برنامه‌های جذاب تهیه کند.»

او تأکید کرد: ما نیازمند همکاری مردم برای راهاندازی این ارکستر هستیم بنابراین شاید در این زمینه تشکیلاتی برپا شود و اعضای جدیدی به آن بپیوندند. البته در این زمینه باید بخش خصوصی برنامه‌ریزی کند تا علاقه‌مندان عضو شوند و کمک مالی داشته باشند. تقاضای من از مردم این است که دست ارکستر سمفونیک تهران را بگیرند.

ریاحی درخصوص انتخاب استاد فخرالدینی و صهبایی اظهار کرد: «با وجود تعداد اندک رهبر ارکستر در ایران اما به نظر من انتخاب درستی صورت گرفته است که حالا باید حمایت شود. من به این انتخاب خوشبین هستم و آرزو می‌کنم هر دو ارکستر با رهبران

بهروز ارجمند: ما فقط به شکل کارشناسی، تخصصی و بدون هیچ غرضی سعی داریم

بهترین مسیر را انتخاب کنیم و با دیده احترام به آرا و نظرها، تقاضا دارم تمام هنرمندان به ما اعتماد کنند و اجازه بدهند ما به عنوان مدیریت این مرکز با ملاحظات و جمیع جهات تصمیم‌گیری و مدیریت کنیم

جدید موفق شوند.» وی افزود: «در حال حاضر ارکستر نیاز به سازهای خوب و نت دارد که باید خریداری شود. همچنین کتابخانه آن کامل نیست».

او درباره رهبر مهمان اذعان کرد: رهبر مهمان باید دعوت شود تا نوازنده‌ها با رهبران مختلف و سبکهای مختلف آشنایی پیدا کنند. رهبر تازه نظر و برنامه تازه دارد. وی درباره نوازنده‌هایی که پیش از این در ارکستر فعالیت داشتند و نیز حضور نوازندگان جدید گفت: «باید منتظر برنامه‌ریزی است در این راه هر شخصی که خود محور است کارایی ندارد.»

مشایخی گفت:«هیچ ارکستری در زمان مدیریت دفتر امور موسیقی بر عهده علی مرادخانی بود. بیش از ۲۷۰ قطعه موسیقی در گنجینه ارکستر ملی وجود دارد. نخستین اجرای این ارکستر با آواز استاد محمدرضا شجریان از ساخته‌های علی تجویدی بود.

می‌شود مشکلات مالی ایجاد شود و آن هم در زمینه ارگانیزه کردن، برنامه‌ریزی و همین‌طور رهبر دائم ارکستر است. اگر این مشکل را حل نکنیم هر چقدر پول هزینه شود بیهوده است».

او توانایی نداشتن آقای صهبایی را مزید بر علت این مشکلات دانست و اظهار کرد: «برای برنامه‌ریزی ارکستر آقای صهبایی توانایی این کار را ندارد، یعنی از قبل هم نداشتند. این یک واقعیت است در این راه هر شخصی که خود محور است کارایی ندارد.»

لوریس چکناواریان نوازنده مهمان ارکستر سمفونیک ضمن ابراز خرسندی از انتخاب رهبران ارکستر ملی و سمفونیک می‌گوید: «پیش از این رئیس جمهوری در سخناننشان فرمودند که این ارکستر تشکیل خواهد شد و بودجه‌ای در اختیار خواهند گذاشت. این خبر از این‌که این ارکستر تشکیل شده است تبریک می‌گویم.»

وی افزود: این اتفاق برای مملکت و موزیسین و آهنگسازهای